

Wrocław, 29 czerwca 2021 r.

Dr hab. Dobrosława Maria Antonów

Uniwersytet Wrocławski

Recenzja osiągnięć naukowych dr. Adama Drozdka

w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego

1. Podstawy prawne i przedmiot recenzji

Zgodnie z art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednolity Dz.U. z 2021 r. poz.478 z dnia 16.03.2021 r.), zwanej dalej ustawą, stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

1) posiada stopień doktora;
2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:

a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub

b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub

c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;

3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Zgodnie z art. 221 ust. 8 ustawy przedmiotem oceny recenzenta w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego jest, czy osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego odpowiadają wymogom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Zgodnie z poradnikiem Rady Doskonałości Naukowej *Postępowanie dotyczące nadania stopnia doktora habilitowanego* (Poradnik aktualizowany – ostatnia aktualizacja: 20 maja 2021r., zamieszczony na stronie internetowej Rady Doskonałości Naukowej, zakładka Dobre praktyki, file:///C:/Users/PC/Downloads/Poradnik%20habilitacja.pdf– dostęp z dnia 11.06.2021 r.) z przepisu art. 221 ust. 8 ustawy może wynikać, że podstawową rolą recenzenta jest „*dokonanie oceny, czy osiągnięcia naukowe albo artystyczne osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 tej ustawy. Należy jednak przyjąć, że od recenzentów można oczekiwać dokonania oceny spełnienia wszystkich przesłanek warunkujących nadanie tego stopnia, w tym przede wszystkim, czy wskazane w dokumentacji wniosku informacje o aktywności naukowej albo artystycznej, o której mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 p.s.w.n., są istotne w ramach danej dyscypliny.*”

Ocenie w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego podlega cały przedłożony przez osobę ubiegającą się o nadanie stopnia doktora habilitowanego dorobek, a zatem także dorobek z okresu poprzedzającego uzyskanie stopnia doktora. Konieczne jest jednak posiadanie w ramach tego dorobku prac, o których mowa w art. 219 ust.1 pkt 2 lit a-c ustawy.

Ocenie w niniejszej recenzji poddany jest zatem: dorobek dra Adama Drozdka z punktu widzenia ustawowego kryterium, czy stanowi on znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, czy w dorobku tym znajduje się monografia lub cykl artykułów spełniających przedmiotowe kryterium oraz (z ostrożności, uwzględniając rekomendację Rady Doskonałości Naukowej) ocena aktywności naukowej Habilitanta.

2. Ocena dorobku naukowego dr. Adama Drozdka

Dr Adam Drozdek w Autoreferacie stanowiącym załącznik do wniosku z dnia 21 grudnia 2020 r. o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego przedstawił szczegółowo swoje osiągnięcia naukowe po otrzymaniu stopnia naukowego doktora nauk prawnych tj. od roku 2016. We wniosku zawarł również syntetyczną informację na temat dorobku zgromadzonego przed uzyskaniem stopnia doktora nauk prawnych (s. 58) oraz załączył wykaz prac, które opublikował w tym okresie, tj. od roku 2011 do roku 2016. Dr Adam Drozdek swój dorobek tworzy więc od roku 2011, tj. od momentu uzyskania tytułu magistra prawa. W tym czasie (tj. w ciągu 9 lat, a więc w dość krótkim czasie

od chwili ukończenia studiów i uzyskania tytułu magistra prawa) Habilitant zgromadził dorobek naukowy, na który składa się 28 publikacji przed uzyskaniem stopnia doktora nauk prawnych oraz 51 publikacji po uzyskaniu stopnia doktora. Dorobek zgromadzony przed uzyskaniem stopnia doktora nauk prawnych Habilitant przedstawił w Autoreferacie jako związany z prawem celnym. Tematykę tę potwierdza wykaz tytułów tych publikacji. W okresie po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk prawnych Habilitant opublikowała 2 monografie (w tym monografię stanowiącą przedmiot szczegółowej oceny w pkt 3. Recenzji) oraz 49 artykułów naukowych i rozdziałów w pracach zbiorowych. Habilitant był również członkiem komitetów redakcyjnych 4 prac zbiorowych. Dokonując autoprezentacji swojego dorobku dr Adam Drozdek wskazał 7 szczegółowych obszarów badawczych z zakresu prawa podatkowego, prawa celnego i prawa finansów publicznych, w których mieszczą się Jego prace. W obszarze badań Habilitanta w przedmiocie nadpłaty i zwrotu podatku mieści się monografia stanowiąca przedmiot oceny w pkt 3 Recenzji oraz 5 artykułów. Dwa artykuły koncentrują się na problematyce nadpłaty, a trzy na zwrocie podatku akcyzowego (nawiązują więc one do szczegółowych zainteresowań dra Adama Drozdka tym właśnie podatkiem, mieszczących się w odrębnie wskazanym przez Niego obszarze badań). Prace poświęcone nadpłacie (problematyce zaliczenia nadpłaty na poczet przyszłych i bieżących zobowiązań podatkowych) nawiązują do kwestii związanej z ograniczonym uprawnieniem do dysponowania zwrotem nadpłaty i pozycji podmiotów w stosunku prawnym nadpłaty, co (jak zauważa Habilitant) wynika z publicznoprawnej metody regulacji w prawie podatkowym. Obie prace opublikowane zostały w roku 2020 i 2021. Wówczas, monografia poświęcona nadpłacie była już ukończona, a nawet opublikowana. Można więc stwierdzić (z perspektywy oceny całości dorobku Habilitanta), że monografia poświęcona nadpłacie jest w Jego dorobku opracowaniem zupełnie nowym, a podjęcie tej tematyki ma charakter incydentalny. Brak jest bowiem innych opracowań, które stanowiłyby efekt bieżących prac nad tą tematyką. Brak również prac poświęconych pogłębionym analizom problematyki ogólnego prawa podatkowego w ogóle, w tym zwłaszcza z zakresu zobowiązań podatkowych.

Spośród wyodrębnionych w Autoreferacie siedmiu obszarów badawczych, aż cztery dotyczą różnych zagadnień z zakresu prawa celnego. W pozostałym zakresie dominuje problematyka podatku akcyzowego i podatku VAT. Można odnieść wrażenie nieco sztucznego wyodrębnienia na potrzeby autoprezentacji wielu obszarów badawczych w obrębie

problematyki prawa celnego. Podkreślić należy, że co do zasady całkowicie uprawnionym, a wręcz pożądanym jest poszukiwanie problemów o charakterze szczegółowym w ramach ogólnego obszaru badań. Jednakże, szczegółowa analiza dorobku Habilitanta wskazuje na ściśle powiązanie tematyczne niektórych prac zaliczanych w Autoreferacie do różnych obszarów Jego aktywności naukowej. Dotyczy to przede wszystkim np. obszaru badań nad problematyką cła jako daniny publicznej oraz konstytucyjnych podstaw regulacji cła. Analizując cechy cła jako daniny publicznej Autor bada również (co oczywiste i konieczne) regulacje konstytucyjne w tym zakresie (np. pkt 2.5 monografii *Charakter prawny cła jako daniny publicznej*). W pracach zaliczonych zaś do badań nad konstytucyjnymi podstawami regulacji cel formułuje wnioski dotyczące celów cła i innych cech kształtujących jego charakter prawny (np. w pracach pt. *Podstawy konstytucyjne nakładania cel w świetle Konstytucji RP, Istota i charakter prawny cła w świetle Konstytucji i ustawy o finansach publicznych*).

Bez wątpliwości stwierdzić należy, że najobszerniej dorobek Habilitanta wypełniają badania poświęcone cłu i prawu celnemu. Początek tym zainteresowaniom dała tematyka pracy magisterskiej, a następnie praca doktorska opublikowana w formie monografii pt. *Charakter prawny cła jako daniny publicznej*. Co więcej, Habilitant deklaruje również kontynuację tych badań w przyszłości. Autor pewnie i sprawnie porusza się w tej problematyce. Dostrzega i podejmuje problemy różnego rodzaju (o różnej wadze, stopniu szczegółowości, o znaczeniu teoretycznym i praktycznym). W pierwszej kolejności Habilitant koncentruje się na zagadnieniach o charakterze teoretycznym związanych z ustaleniem charakteru prawnego cła jako daniny publicznej – przede wszystkim w monografii temu poświęconej, jak również w wielu innych publikacjach (np. *Charakter prawny cła jako daniny publicznej pobieranej w obrocie towarowym z zagranicą, Charakter prawny cła jako daniny publicznej w krajowym i unijnym prawie celnym, Determinanty cła jako daniny publicznej a prawo unijne, Cechy normatywne cła jako daniny publicznej w polskim i unijnym prawie celnym*). Problematyka ta łączy się również bezpośrednio z kontekstem systemowym prawa celnego. Autor w wielu pracach analizuje podstawy konstytucyjne i kontekst unijnych prawa celnego i cel (np. *Zawierowania interpretacyjne wokół artykułu 217 Konstytucji a prawna regulacja cła jako daniny publicznej, Władztwo celne Unii Europejskiej w zakresie kształtowania elementów konstrukcji cła*). Habilitant analizuje również problematykę cła i polityki celnej Unii Europejskiej w kontekście dochodów budżetu państwa (np. *Problematyka prawna finansów*

publicznych pt. *Skutki akcesji Polski do Unii Europejskiej dla budżetu państwa w zakresie cel pobieranych przez polskie organy służby celno – skarbowej, oraz Analiza normatywna dochodów budżetowych uzyskiwanych z cel w polskim porządku prawnym*). Zwrócić należy uwagę, że Habilitant podejmuje również szczegółowe i aktualne tematy z zakresu prawa celnego i poboru cel, mające istotne znaczenie w praktyce poboru tych danin (wyróżnić należy pracę pt.: *Poprawa efektywności poboru należności celnych na przykładzie programu e – cło*). Na uwagę zasługuje również praca *Optymalizacja podatkowa firm rodzinnych przy wykorzystaniu procedury celnej* 42. Praca ta stanowi odpowiedź na aktualne problemy i potrzeby praktyki oraz dowodzi praktycznego zastosowania badań Habilitanta. Temat (jego ujęcie) podjęty w tej pracy jest ciekawy z racji tego, że optymalizacja jest w literaturze w przeważającej mierze analizowana w kontekście prawa podatkowego. W dorobku Habilitanta zwrócić warto również uwagę na prace, które ukazują relacje systemowe prawa celnego i prawa podatkowego. Wymienić tu należy pracę poświęconą *wpływowi unijnego prawa celnego na polskie regulacje z zakresu prawa podatkowego - kierunki przeobrażeń i zmian na przykładzie akcyzy* i pracę pt. *Oddziaływanie unijnego prawa celnego na podatek od towarów i usług na przykładzie Wiążącej Informacji Stawkowej*. Podjęcie tego ciekawego tematu zasługuje na bardzo pozytywną ocenę. Rozważania te stanowią interesującą próbę ukazania relacji systemowych zachodzących pomiędzy prawem celnym i podatkowym (relacje systemowe w ramach prawa daninowego). Tytuły prac rodzą jednak większe oczekiwanie pogłębionych wniosków dotyczących takiej relacji oraz rozważań bardziej wnikliwie koncentrujących się na styku tych dwóch obszarów systemu prawa, w tym zwłaszcza ich wpływu na wykładnię prawa podatkowego. W dorobku Habilitanta zauważalne jest również Jego zainteresowanie i umiejętność prowadzenia badań historyczno – prawnych. Poszukuje On genezy cła i ewolucji prawa celnego oraz rozwiązań ustrojowych związanych z poborem cel. Autor do wątków tych odnosi się w swoich publikacjach zarówno pobocznie i w związku z wprowadzeniem do zasadniczych rozważań na inny szczegółowy temat (np. rozważania na temat ewolucja regulacji prawnych poświęconych cłu w konstytucji począwszy od Konstytucji z rok 1921 zawarte w pracy pt. *Istota i charakter prawny cła w świetle Konstytucji i ustawy o finansach publicznych*), jak i poświęca tej problematyce odrębne publikacje (np. prace: *Cło w czasach panowania Piastów, Polityka celna Drugiej Rzeczypospolitej*). Czyniąc prawo celne przedmiotem swoich badań nie sposób jest uniknąć badań na gruncie pierwotnego i wtórnego prawa unijnego, oraz

orzecznictwa TSUE. Habilitant kwestie te podejmuje w swoich publikacjach, prawidłowo porusza się w systemie prawa unijnego i poprawnie identyfikuje problemy na styku prawa krajowego i unijnego. Powołuje akty prawa unijnego i dość licznie orzecznictwo TSUE. W tym zakresie wyróżnić warto podjętą tematykę, która jest szczególnie interesująca i wciąż aktualna, a mianowicie kwestię opłat o skutku równoważnym do cła. Autor analizuje ten problem w pracy pt. *Oplaty o równoważnym cłom skutku jako instrument finansowoprawnny reglamentacji obrotu towarowego pomiędzy państwami członkowskimi* oraz w pracy pt. *Różnice i podobieństwa między cłami a opłatami o skutku równoważnym do cel.* Zwłaszcza drugie z wymienionych opracowań ocenić należy jako wartościowe. Ten wątek daje Habilitantowi przestrzeń do poszerzenia badań nad cłem o wszelkie daniny publiczne (podatki, opłaty), niezależnie od ich nazw i charakteru prawnego. Autor porządkuje w tych pracach cechy, jakie spełnia opłata klasyfikowana jako mająca skutek równoważny cłu. Są to miejscami rozważania odtwórcze. Ciekawym i wartościowym byłoby, gdyby Autor podjął się samodzielnej próby poszukiwania i oceny przykładów takich świadczeń w polskim porządku prawnym.

Pewnej spójności w badaniach dra Adama Drozdka dowodzi Jego zainteresowanie opodatkowaniem obrotu, zwłaszcza w kontekście transgranicznym. Habilitant porusza się bowiem dość wyraźnie w obszarze danin publicznych związanych z obrotem transgranicznym (cło, akcyza, podatek VAT). Problematyka podatku akcyzowego i podatku VAT niemalże w całości wypełnia dorobek Habilitanta w obszarze prawa podatkowego. Koncentruje się On na wybranych (szczegółowych) problemach z zakresu tych podatków. Podejmowana tematyka stanowi również często odpowiedź na najbardziej aktualne problemy i potrzeb praktyki stosowania prawa (np. nadużycia prawa w zakresie VAT, problematyka pustej faktury). W odniesieniu do podatku akcyzowego Habilitant opublikował dwie prace dotyczące hipoteki akcyzowej, oraz pracę pt. *Dobra wiara w przypadku nabycia lub posiadania wyrobów akcyzowych znajdujących się poza procedurą zawieszenia poboru akcyzy.* Obok tej szczegółowej tematyki podejmował również rozważania o charakterze bardziej ogólnym i systemowym – praca pt. *Rola podatku akcyzowego w rozwoju gospodarczym – wybrane zagadnienia.* Autor podejmował również tematykę związaną z harmonizacją prawa podatkowego w pracach pt. *Kontrola legalność decyzji podatkowych w zakresie podatku akcyzowego dokonywana przez sądy administracyjne a wymogi prawa unijnego,* oraz *Granice swobody implementacji dyrektywy w sprawach podatkowych przez państwa członkowskie.* W

pracach tych Autor porządkuje znane i opisane w literaturze problemy związane z wykładnią i stosowaniem prawa podatkowego w realiach członkostwa w UE i prawidłowo przenosi je na grunt podatku akcyzowego. W zakresie podatku VAT Autor podejmował głównie problemy związane z realizacją uprawnień i obowiązków podatnika podatku VAT w kontekście pomniejszenia podatku należnego o podatek naliczony (problemy dot. nadużycia prawa do odliczenia, pustych faktur, dochowania należytej staranności). W ramach badań z zakresu prawa podatkowego Habilitant podejmuje również incydentalnie kwestie proceduralne (m.in. kontrola legalności decyzji podatkowych w zakresie podatku akcyzowego, natychmiastowa wykonalność decyzji podatkowej, czy kontrola podatkowa i celno – skarbową). W dorobku Habilitanta mieści się także jedynie incydentalnie inna tematyka (np. praca poświęcona zasadom finansowania ze środków publicznych nauki w publicznej szkole wyższej w trybie niestacjonarnym, czy też tematyka skargi pauliańskiej jako instrumentu zabezpieczenia należności publicznoprawnych).

Podsumowując ocenę dorobku naukowego dr. Adama Drozdka stwierdzić należy, co następuje. Pod względem ilościowym dorobek naukowy ocenić można jako wystarczający. Pod względem zróżnicowania i objętości publikacji stwierdzić należy (poza monografią ocenianą w pkt 3 Recenzji oraz monografią stanowiącą opublikowaną wersję rozprawy doktorskiej) dominującą rolę artykułów w czasopismach naukowych o porównywalnej – typowej dla tej kategorii publikacji objętości. Dość porównywalny jest również ciężar gatunkowy i waga naukowa publikacji. Autor publikował w czasopismach punktowanych (najczęściej Monitor Prawa Celnego i Podatkowego, a także np. Studia Elckie, Acta Iuris Stetinensis), jednak z niezbyt wysoką ilością punktów (maksymalnie 20 punktów WNiSW). W dorobku Habilitanta brak zaś opracowań opublikowanych w wysoko punktowanych czasopismach (70 lub 100 punktów). Budując swój dorobek Habilitant wykazał się różnymi umiejętnościami i zdobył różne doświadczenia: opublikowała prace w języku angielskim, opublikował prace we współautorstwie (udział autorski 50 %), posiada doświadczenie w pracy redakcyjnej publikacji zbiorowych, publikował w wydawnictwach krajowych i zagranicznych (w Niemczech) oraz w czasopismach krajowych i zagranicznych (w Czechach), w tym związanych z różnymi ośrodkami akademickimi. Godna uwagi jest systematyczność Habilitanta. Śledząc wykaz publikacji z zachowaniem kolejności chronologicznej stwierdzić można systematyczną pracę, w każdym roku opublikowane została porównywalna ilość prac i nie sposób wskazać okresu w

działalności Habilitanta, których cechowałby się wyraźną przerwą w Jego aktywności. Biorąc pod uwagę powyższe oraz to, że Autor w Autoreferacie (s. 59) określa precyzyjnie swoje plany naukowe na rok 2021 stwierdzić należy determinację, pracowitość, systematyczność oraz zdolność do samodzielnego wyznaczania celów oraz planowania badań. Analiza całości dorobku pozwala stwierdzić, że Habilitant poprawnie identyfikuje problemy prawne, w tym właściwie identyfikuje problemy badawcze na styku prawa unijnego i krajowego, umiejętnie porusza się również w orzecznictwie TSUE oraz w orzecznictwie sądów krajowych. Wyraźnie chętniej Habilitant podejmuje problemy teoretyczne o charakterze podstawowym, ogólnym, systemowym i porządkującym (opisowym, niekiedy odtwórczym). Często korzysta z wyników badań historyczno – prawnych. Cechą Jego publikacji jest rzetelna kwerenda naukowa (w obszarze dorobku krajowego). Korzysta z bogatej literatury, sprawnie prezentując i konfrontując poglądy różnych autorów. Podobnie jest jeśli chodzi o orzecznictwo sądów i trybunałów. Publikacje mają uporządkowaną strukturę i zazwyczaj zasadnicze problemy poprzedzone są wprowadzeniem o charakterze ogólnym i porządkującym. Niedosyt rodzić mogą jednak w niektórych pracach bardzo ogólne wnioski formułowane na podstawie przeprowadzonych analiz. W odniesieniu do tematyki podejmowanej przez dra Adama Drozdka stwierdzić należy, że w dominującym zakresie specjalizuje się On w tematyce cła i prawa celnego. Niedosyt (biorąc pod uwagę temat monografii poddanej ocenie w pkt 3 Recenzji) budzić zaś może dorobek w obszarze prawa podatkowego, ponieważ koncentruje się wyłącznie na dwóch wybranych podatkach i w to w zakresie wybranych szczegółowych problemów. Z jednej strony może to skłaniać do oceny dorobku jako mało zróżnicowanego merytorycznie i jednolitego pod względem podejmowanej tematyki badawczej. Z drugiej jednak strony wskazuje to na niekwestionowaną specjalizację Autora w obszarze tematyki prawa celnego, a na Jego dorobek w tym zakresie jako wyraźnie rozpoznawalny w piśmiennictwie. Wążąc wymienione uwagi dotyczące dorobku dr. Adama Drozdka, należy wziąć również pod uwagę to, że w nauce prawa finansów publicznych (w tym w obszarze badań nad daninami publicznymi) problematyka cła i prawa celnego jest stosunkowo rzadko podejmowana, a z pewnością nieporównywalnie rzadziej niż problematyka prawa podatkowego (zarówno z perspektywy prawa daninowego, jak i z perspektywy budżetu państwa i dochodów budżetowych). Uwzględniając tę ostatnią kwestię jako przeważającą stwierdzić można, że osiągnięcia naukowe dr. Adama Drozdka spełniają podstawowe wymogi dla uznania ich

wkładu w rozwój prawa finansów publicznych (w tym zwłaszcza w rozwój prawa daninowego) za znaczny.

Reasumując, stwierdzam, że osiągnięcia naukowe składające się na dorobek dr. Adama Drozdka stanowią znaczny wkład w rozwój nauk prawnych.

3. Ocena monografii „Stosunki podatkowo – prawne w nadpłacie podatków”, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora”, Toruń 2020r., s. 421.

Jako osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 219 ust.1 pkt 2 lit a) ustawy Habilitant wskazał monografię pt. „*Stosunki podatkowo – prawne w nadpłacie podatków*”. Monografia została opublikowana w roku 2020. Wydawnictwo: Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora” jest wymienione pod pozycją 460 (Unikatowy Identyfikator Wydawnictwa: 55800) w załączniku do komunikatu Ministra Nauki i Szkolnictwa wyższego z dnia 29 września 2020 r. w sprawie wykazu wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe.

Przedmiotem badań w ocenianej monografii Habilitant uczynił nadpłatę podatku. Problematyka ta jest często podejmowana w polskiej literaturze naukowej, zarówno w ujęciu kompleksowym, jak i w kontekście problemów szczegółowych. Oceniana monografia koncentruje się zaś na teoretycznym problemie stosunku prawnego nadpłaty. Jak podkreśla Autor – w literaturze prawa podatkowego brak jest monografii, która w sposób wyczerpujący przedstawiałaby istotę i charakter prawny stosunku prawnego z tytułu nadpłaty podatkowej. Koncepcję ujęcia tematu ocenić należy więc jako oryginalną. Monografia podejmuje ważną, oryginalną tematykę badawczą o istotnym znaczeniu teoretycznym.

Pozytywnie ocenić należy, że Autor wyjaśnił przyjętą terminologię i zdefiniował zasadnicze dla monografii pojęcie stosunku podatkowo – prawnego nadpłaty podatkowej (s. 18). Zauważyć przy tym należy, że w tytule Autor posługuje się formą w liczbie mnogiej („stosunki”), podczas gdy w pracy zamiennie (w tym samym kontekście) występuje również forma liczby pojedynczej („stosunek”). Przede wszystkim główny cel pracy (s. 21) związany jest ze „stosunkiem” w nadpłacie. We wnioskach zwartych w zakończeniu (s. 387 i kolejne) opisany jest również modelowy „stosunek” nadpłaty (strony, przedmiot i treść).

Pozytywnie ocenić należy uzasadnienie wyboru podjętej problematyki. Wprawdzie, literalnie Autor uzasadnił wybór tematu pracy dopiero w Autoreferacie (s. 4), niemniej jednak treść i kontekst rozważań zawartych we wstępie wskazuje, że o wyborze tym przesądziła potrzeba „wyodrębnienia wśród stosunków prawych występujących na gruncie prawa podatkowego, stosunku podatkowo – prawnego nadpłaty podatkowej” oraz, brak opracowania, które dotyczyłoby przedmiotowej kwestii. We wstępie został zdefiniowany główny cel naukowy pracy – „dokonanie analizy charakteru prawnego, łączącego podmiot uprawniony oraz zobowiązany, stosunku podatkowo – prawnego nadpłaty podatkowej”. Autor dopiero w Autoreferacie (s. 5) wskazuje dodatkowo cele szczegółowe badań. O potrzebie zbadania wskazanych tam kwestii Autor pisze, co prawda, we wstępie (s. 5), niemniej jednak nie określa ich literalnie jako cele szczegółowe pracy. Takie wskazanie z metodologicznego punktu widzenia byłoby zaś pożądane. Zasadniczym mankamentem pracy jest to, że zarówno we wstępie do monografii (s. 22), jak i w Autoreferacie (s. 6) Autor powołuje się na sformułowaną tezę badawczą. Literalnie teza taka nie została jednak we wstępie sformułowana. Czytelnikowi, który poweźmie informację, że w pracy została sformułowana teza pozostaje jedynie zdać się na własną interpretację tekstu wstępu i intuicyjne poszukiwanie (i domyślanie się), której z informacji nadać walor tezy badawczej. W kwestii tak zasadniczej jak teza badawcza Autor nie może pozostawiać pola do interpretacji. Teza (tezy), hipoteza lub założenie badawcze powinno zaś być w pracy naukowej zdefiniowane precyzyjnie i wskazane we wstępie w sposób niebudzący wątpliwości. Do tezy Autor ponownie odwołuje się w zakończeniu (s. 373). Tam czytelnik dowiaduje się, że tezą tą jest to, że stosunek podatkowo – prawny nadpłaty jest szczególnym rodzajem stosunku prawnego na gruncie prawa podatkowego.

We wstępie (s. 25 – 26) omówiono metody badawcze: dogmatyczno – prawną, empiryczno – prawną, prawną – historyczną, porównawczą i opisową. Niedosyt budzi jednak brak badań prawnoporównawczych. Autor nie poświęcił w strukturze pracy miejsca na analizę cech nadpłaty, a tym bardziej cech stosunku prawnego nadpłaty w innych porządkach prawnych. Niewątpliwie podniosłoby to rangę przeprowadzonych badań oraz pozwoliło na sformułowanie bogatszych wniosków. Autor poprzestał na analizie cech stosunku prawnego nadpłaty na gruncie polskiego prawa podatkowego (formalnie takiego zastrzeżenia nie uczynił jednak ani w tytule, ani we wstępie). Zauważyć przy tym należy, że Autor daje wyraz znajomości cech nadpłaty w innych porządkach prawnych (Niemcy, Austria, Francja, Wielka Brytania) (s.19). Niestety, jest to tylko krótka wzmianka niepoparta powołaniem źródeł (regulacji prawnych lub literatury zagranicznej).

Szkoda, że Autor wątku tego nie rozwinął. Podobnie Autor wzmiankuje jedynie poglądy niemieckiej doktryny prawa w przedmiocie roszczenia podatkowego (s. 122), pozostawiając je bez dalszego rozwinięcia.

W pracy wykorzystano zróżnicowane i bogate źródła: materiał normatywny (głównie akty prawa krajowego), orzecznictwo sądów i trybunałów (TK i TSUE) oraz bogate piśmiennictwo z zakresu prawa podatkowego, teorii prawa, prawa administracyjnego i prawa cywilnego. Niewątpliwie Autor dokonał rzetelnego przeglądu dorobku nauki polskiej w przedmiocie nadpłaty. Wykazał się umiejętnością analizy przekrojowej poglądów na przedmiotowy temat oraz ich umiejętną, rzetelną prezentacją, zwłaszcza umiejętnym zestawianiem i porównaniem różnych (niekiedy rozbieżnych) stanowisk wielu przedstawicieli doktryny. Dotyczy to głównie np. rozważań porządkujących zawartych w rozdziale I i II. Jako niekwestionowany walor monografii uznać więc można zaprezentowany w niej przegląd aktualnych (tj. datowanych na rok 2020) poglądów nauki polskiej w przedmiocie nadpłaty. Podobnie jest jeśli chodzi o analizę orzecznictwa. Choć rozważania te mają charakter porządkujący i opisowy (niekiedy odtwórczy) to docenić należy ich rzetelność, a także umiejętność i kulturę w ich krytycznej ocenie.

Monografia posiada rozbudowaną strukturę, na którą składa się wstęp, pięć rozdziałów oraz zakończenie. Poszczególne rozdziały posiadają wewnętrzną systematykę o porównywalnym stopniu szczegółowości. Pozytywnie należy ocenić to, że każdy rozdział posiada odrębne - wyodrębnione formalnie - wprowadzenie oraz podsumowanie. Autor ma również zwyczaj bieżącego podsumowywania dłuższych wątków w treści rozdziałów. Jest to cenne z punktu widzenia porządkowania kolejnych problemów. Przyjęty układ pracy nie budzi zasadniczych zastrzeżeń. Z punktu widzenia tytułu monografii Autor właściwie swoje rozważania rozpoczął od omówienia istoty i cech stosunku podatkowo – prawnego. Rozważania zawarte w pierwszym bardzo obszernym rozdziale (106 stron – najdłuższy rozdział w całej monografii) mają charakter wprowadzający, porządkujący i opisowy. Autor porządkuje i dokonuje podsumowań różnych znanych i utrwalonych poglądów, określając również własne stanowisko w wybranych kwestiach, a w zasadzie bardziej opowiada się za określonymi poglądami. Rozdział ten w niektórych fragmentach wydaje się być jednak zbyt obszerny. Biorąc pod uwagę jego wprowadzający charakter bez wątpienia jest on konieczny. Niemniej jednak, miejscami możliwe było bardziej syntetyczne i problemowe (przekrojowe) ujęcie podejmowanych zagadnień (dotyczy to chociażby

problematyki uczestników stosunku podatkowo – prawnego (s. 91 – 103), ze szczególnym uwzględnieniem (rozwinęciem) tylko tych kwestii, które są podstawą dla realizacji celu badawczego pracy.

Rozdział II poświęcony został pojęciu i rodzajom nadpłaty w świetle Ordynacji podatkowej. Autor zasadnie rozważania nad stosunkiem prawnym nadpłaty poprzedził rozważaniami nad pojęciem nadpłaty. Już w uwagach wprowadzających podniósł potrzebę zbadania pojęć bezpośrednio związanych z nadpłatą, tj. bezpodstawnego wzbogacenia i świadczenia nienależnego. Podejście Autora w tym rozdziale jest już bardziej problemowe niż w rozdziale I. Pierwsza część rozdziału koncentruje się na istotnych cechach nadpłaty. Fragmenty te ocenić należy jako rzetelny, ale opisowy i porządkujący przegląd poglądów nauki prawa podatkowego oraz orzecznictwa sądowego w przedmiocie istoty nadpłaty. Kolejny raz Autor dał się poznać jako rzetelny badacz w tym zakresie. Właściwie identyfikuje dylematy i rozbieżność poglądów i stanowisk, prawidłowo je konfrontuje. Jest przy tym obiektywny i prezentuje zarówno stanowiska zgodne z Jego własnymi poglądami, jak i stanowiska odmienne. Z dużą kulturą przychyła się lub polemizuje z poglądami innych autorów. W swoich badaniach Autor koncentruje się na analizie przepisów art. 72 § 1 Op. Zasadne wydawałoby się dodatkowo (zwłaszcza w kontekście dalszych rozważań poświęconych rodzajom nadpłaty) odniesienie się również do przepisów art. 72 § 1a – 2 Op, ze szczególnym uwzględnieniem wykładni określeń „za nadpłatę uważa się kwotę” oraz „na równi z nadpłatą traktuje się kwotę”. W tej części rozdziału zamieszczone są również rozważania na temat porównania nadpłaty podatku i zwrotu podatku. Te fragmenty budzą istotny niedosyt i wątpliwości. Autor swoje rozważania oparł na definicji zwrotu podatku z art. 3 pkt 7 Op. Zasadne byłoby zagłębienie się w charakter i zakres tej definicji, a tym samym odniesienie się do różnych kategorii zwrotów występujących w polskim systemie podatkowym. Autor w przeważającej mierze swoje wnioski na temat relacji nadpłaty i zwrotu sformułował w oparciu o zwrot podatku naliczonego w rozumieniu przepisów o podatku od towarów i usług. Tymczasem ten szczególny przypadek zwrotu wynikający z konstrukcji tego podatku nie wyczerpuje problemu. Oczekiwać należałoby uwzględnienia również innych kategorii zwrotu, w tym przede wszystkim zwrot podatku od czynności cywilnoprawnych. Ciekawego (odmiennego) kontekstu dla analizy zwrotu dostarcza również zwrot opłaty skarbowej. Wątpliwości budzi również niejasny wywód Autora dotyczący oceny instytucji zwrotu podatku w kontekście instytucji ulgi i zwolnienia podatkowego. Kolejne fragmenty monografii dotyczą

nadpłaty jako elementu konstrukcyjnego podatku, tu wątpliwości budzi zakwalifikowanie jako nadpłaty konstrukcyjnej sytuacji spowodowanej zaniechaniem poboru podatku (s. 170 – 171). Wątpliwe pozostaje również wyodrębnienie pkt. 2.2.5. *Nadpłata podatku jako element konstrukcyjny podatku* oraz kolejny raz podjęcie tej problematyki w ramach podrozdziału 2.3. *Klasyfikacja nadpłat podatkowych* w pkt. 2.3.1. *Nadpłata incydentalna i konstrukcyjna*. Wskazane jednostki redakcyjne zawierają częściowe powtórzenia (pkt. 2.3.1. jest merytorycznie szerszy). W odniesieniu do podziału nadpłaty na incydentalną i konstrukcyjną stwierdzić należy, że Autor prawidłowo wymienił liczne i zróżnicowane kategorie okoliczności powstania nadpłaty, uczynił to jednak w oderwaniu od zapowiedzianego w tytule pkt. 2.3.1. podziału na nadpłatę incydentalną i konstrukcyjną. Skoro rozważania te mieszczą się w szerszej jednostce redakcyjnej pracy zatytułowanej „*Klasyfikacja nadpłat podatkowych*” oczekiwać należałoby jednoznacznego zakwalifikowania każdej z kategorii do nadpłat incydentalnych lub konstrukcyjnych. W podział na nadpłatę incydentalną i konstrukcyjną uwikłany został również pośrednio podział na nadpłaty zależne lub niezależne od działań podatnika (s. 172). Cenne byłoby rozbudowanie tego podziału i jego jednoznaczne wyartykułowanie jako jednego z kryteriów podziału. Część czwartą rozdziału II Autor poświęcił analizie nadpłaty w kontekście świadczenia nienależnego. W pierwszej kolejności docenić należy szerokie spojrzenie Autora na analizowaną tematykę, otwarcie i dociekliwość naukową. Przyjął On założenie, że instytucją bezpośrednio związaną z pojęciem nadpłaty podatkowej jest bezpodstawne wzbogacenie. Na wstępie zauważył jednocześnie (s. 178), że w doktrynie prawa zauważa się jednak, że nie ma konieczności odwoływania się do badań związanych z bezpodstawnym wzbogaceniem, z uwagi na fakt, że jest to instytucja prawa prywatnego, a nadpłata podatkowa to pojęcie, które w pełni uregulowane zostało w Ordynacji podatkowej. Nie odwiódło to jednak Autora od weryfikacji koncepcji podobieństwa obu instytucji. Dowodzi to samodzielności i zdolności do poszukiwania nowych kierunków badań. W przedmiotowych fragmentach Autor wykazał się umiejętnością analiz instytucji z zakresu prawa podatkowego w szerszym kontekście całości systemu prawa, w tym w kontekście instytucji z zakresu prawa cywilnego. Szkoda, że w podsumowaniu rozdziału Autor pominął szczegółowe wnioski wynikające z obszernych rozważań zawartych w części 2.4. rozdziału. Ciekawi również szersze stanowisko Autora na temat prawa do zwrotu nadpłaty w kontekście faktycznego ciężaru ekonomicznego podatku. Interesujące byłyby zwłaszcza postulaty *de lege ferenda*, których w pracy w tym zakresie zabrakło.

Rozdział III poświęcony został analizie historyczno – prawnej nadpłaty podatku w polskim prawie podatkowym. Zasadność uwzględnienia analizy historyczno – prawnej instytucji nadpłaty w ramach przedmiotowej monografii nie budzi wątpliwości. Niemniej jednak godnym rozważania byłoby inne umiejscowienie tego rozdziału w strukturze pracy, tj. przed rozdziałem II. Gdyby rozdział ten umiejscowiony został jako drugi, wówczas nie przerywałby niejako toku myślowego pomiędzy rozważaniami nad pojęciem nadpłaty a stosunkiem podatkowo prawnym nadpłaty. Ponadto, analiza ewolucji regulacji prawnych w przedmiocie nadpłaty ma nadal charakter wprowadzający i instrumentalny względem zasadniczych rozważań podjętych w pracy. Prawo jest wytworem historii i geneza oraz ewolucja historyczna poszczególnych instytucji prawnych wpływa na ich współczesny kształt. Stąd też badania historycznoprawne służą lepszemu zrozumieniu obowiązujących regulacji prawnych wykształconych w toku ich ewolucji. Taką też rolę pełnią (pełnić powinny) rozważania podjęte w rozdziale III względem rozważań nad obecnie obowiązującą regulacją prawną w przedmiocie nadpłaty. Wnioski z analizy zawartej w rozdziale III służyć powinny jako kontekst dla analizy zawartej w rozdziale II, a nie odwrotnie. Autor w tym rozdziale słusznie przyjął, że ewolucja regulacji w przedmiocie nadpłaty wynikała z uwarunkowań społecznych i gospodarczych kolejnych okresów historii (s. 253). Interesujące byłyby szersze, precyzyjne wnioski Autora na temat wpływu specyfiki uwarunkowań gospodarczych i społecznych kolejnych etapów w historii Polski na kształt tych regulacji, a zwłaszcza na naturę relacji stron stosunku prawnego nadpłaty.

Zasadnicze znaczenie dla realizacji celu pracy ma rozdział IV i V. Konstrukcja tych rozdziałów wskazuje, że Autor poszukiwanie cech stosunku prawnego nadpłaty opiera na założeniu, że stosunek ten kształtują dwa elementy: sposoby jego powstania oraz postępowanie z powstałymi nadpłatami. Koncepcji tej można nadać walor oryginalności. W rozdziale IV analizie poddana została problematyka powstania nadpłaty w oparciu o regulacje art. 73§ 1 i 2 Op oraz art. 74 Op. Autor przyjął, że powstanie stosunku podatkowo – prawnego nadpłaty podatkowej nie zostało uregulowane w sposób jednolity (s. 256 i n.). W związku z powyższym słusznie swoje rozważania podporządkował podziałowi adekwatnemu do wymienionych okoliczności powstania nadpłaty. W pierwszej części rozdziału na szczególną uwagę zasługuje punkt 4.2.2. poświęcony relacji stosunku podatkowo – prawnego nadpłaty podatkowej i pojęcia obowiązku i zobowiązania podatkowego. Fragment ten jest istotny z punktu widzenia ustalenia uprawnień i obowiązków stron stosunku prawnego nadpłaty. Co więcej, związek stosunku z tytułu nadpłaty ze stosunkiem

zobowiązaniowym ma kluczowe znaczenie dla przedmiotowych badań (Autor słusznie zwraca na to uwagę na str. 268). Zagadnienie to mogłoby więc zostać bardziej wyeksponowane – być może samodzielnie, a nie w ramach rozdziału III. W odniesieniu do nadpłaty powstałej w wyniku orzeczenia TSUE Autor zauważa, że brak w polskim porządku prawnym regulacji, które odnosiłyby się wprost do sytuacji gdy sprzeczność z prawem unijnym dostrzega ustawodawca i usuwa ją poprzez dokonanie odpowiedniej nowelizacji przepisów krajowych. Autor postuluje w tym miejscu wypełnienie tej luki (s. 291). Interesujące i wartościowe byłby szersze i bardziej precyzyjne wnioski Autora w tej kwestii (koncepcja regulacji prawnej), a ponadto również rozpoznanie dodatkowo jeszcze sytuacji (zwłaszcza w kontekście zasad ogólnych prawa unijnego), gdy to sam podatnik dostrzega niezgodność przepisów krajowych z prawem unijnym. Autor pośrednio odnosi się do tej kwestii (nie bardzo wiadomo dlaczego przy rozważaniach nad skutkiem orzeczenia TK (s. 296) w pkt 4.5.2.). Niemniej jednak, zarówno w tym miejscu, jak i przy okazji klasyfikacji nadpłaty zasadne byłoby pogłębione spojrzenie na szczególny charakter nadpłaty związanej z niezgodnością prawa krajowego z prawem unijnym. Warto dostrzec w tym zakresie również kontekst zobowiązań prawodawcy krajowego wynikających z prawa unijnego, w tym z jego zasad ogólnych. W rozdziale IV Autor koncentruje się również na wskazaniu rozgraniczenia dwóch kwestii: powstania nadpłaty oraz zawiązania stosunku prawnego nadpłaty. Stwierdza, że sposoby nawiązania tego stosunku wynikają z przepisów Op. i należy je analizować odrębnie w odniesieniu do poszczególnych kategorii nadpłaty. W tym również upatruje jednej z cech swoistych tego stosunku. Zauważa również (s. 305), że *„Bezdyskusyjny jest fakt, że nadpłata podatkowa, a zarazem stosunek podatkowo – prawny nadpłaty podatkowej, powinna powstawać z chwilą faktycznego przekroczenia wysokości wpłaconego świadczenia ponad to, co ustawodawca określił w normie prawnej jako zobowiązanie podatkowe”*. Wartościowe byłoby więc poznanie szczegółowych poglądów Autora na temat koncepcji normatywnej uwzględniającej powyższy pogląd (postulaty *de lege ferenda*).

Rozdział V – ostatni poświęcony został stosunkom podatkowo – prawnym w zakresie postępowania z powstałymi nadpłatami podatków. Jak można wywieść z wprowadzenia do tego rozdziału Autor słusznie zakłada, że na pozycję stron stosunku z tytułu nadpłaty wpływa to, w jaki sposób postępuje się z nadpłatą. Stwierdzić można, że zakres uprawnień dotyczących możliwości dysponowania nadpłatą w sposób najbardziej wyraźny obrazuje (determinuje) pozycję zwłaszcza uprawnionego z tytułu zwrotu nadpłaty. W rozdziale tym wywód Autora jest wyraźniej niż w

rozdziale IV osadzony w kontekście uprawnień i obowiązków stron stosunku prawnego z tytułu nadpłaty. Niewątpliwie pomaga temu charakter tematyki, która chociaż miejscami przedstawiona została nieco w komentarzowym ujęciu (np. kwestie dotyczące zwrotu nadpłaty), to jednak pozwoliła Autorowi na sformułowanie wniosków natury ogólnej i teoretycznej dotyczących pozycji stron stosunku prawnego nadpłaty.

Pracę zamyka zakończenie, które w dominującym zakresie zawiera usystematyzowane podsumowanie kolejnych rozdziałów pracy. Autor formułuje tam również wnioski oraz kilka postulatów. Na wyższą ocenę pracy wpływ miałyby zamknięcie rozważań zakończeniem i odrębne wyeksponowanie w pracy wniosków *de lege ferenda*. Wnioski zawarte w zakończeniu znajdują swoje oparcie w treści pracy i stanowią odpowiedź na jej cel. Dotyczą one charakteru, cech i struktury stosunku prawnego nadpłaty. Przyjąć więc można, że cel pracy w tym zakresie został zrealizowany – znajdujemy bowiem odpowiedź na pytanie o cechy stosunku prawnego nadpłaty. Jako oryginalny należy wskazać przede wszystkim wniosek dotyczący cech stosunku nadpłaty, które decydują o jego szczególnym charakterze (s. 388). Pewien niedosyt budzi jednak charakter niektórych innych wniosków. Są wśród nich takie, które stanowią w zasadzie przychylenie się do poglądów znanych już i utrwalonych w literaturze, dotyczy to np. oceny konstrukcji art. 72 Op. w kontekście definicji nadpłaty (s.378). Wskazać również można wnioski dość oczywiste, jak np. wniosek dotyczący wpływu administracyjnoprawnej metody regulacji na relacje stron stosunku prawnego nadpłaty, czy też typową dla prawa podatkowego rolę ustawy w kształtowaniu wszelkich stosunków prawnych stanowiących przedmiot jego regulacji (stosunki tetyczne). W odniesieniu do postulatów sformułowanych przez Autora, które można byłoby traktować jako wnioski *de lege ferenda* (choć Autor nie określa ich w ten sposób wprost) stwierdzić należy różną ich wagę i precyzję sformułowania. Autor formułuje np. postulat szerszego ujęcia obowiązku podatkowego, w taki sposób aby definicja ta uwzględniała ewentualne roszczenia strony biernej. Autor nie projektuje jednak własnej definicji, co byłoby cennym i oczekiwanym efektem Jego badań. Warto byłoby poznać szczegółową koncepcję Autora, zwłaszcza wizję pogodzenia tej koncepcji definicji obowiązku podatkowego z definicją (cechami) podatku i podatnika oraz z charakterem prawnym innych danin publicznych (przede wszystkim opłat), do których zastosowanie mają również przepisy Ordynacji podatkowej. Ważnym postulatem jest postulat zmiany regulacji prawnych dotyczących nadpłaty podatkowej w kontekście uzależnienia zwrotu nadpłaty od poniesienia przez podatnika ciężaru ekonomicznego podatku. Odniesić się należy

również do postulat „aby regulacje prawa podatkowego, były sformułowane w sposób umożliwiający uniknięcie sytuacji, w których podatek byłby nadpłacony lub nienależny” (s. 381). Poza wątpliwościami jakie wywołuje możliwość realizacji tego postulatu, zwrócić należy uwagę na to że, deficyty legislacji nie są jedyną okolicznością leżącą u podstaw powstania nadpłaty (Autor sam o tym pisze dalej), ale przede wszystkim w pracy nie były szerzej podejmowane rozważania na temat jakości legislacji i wyzwań procesu tworzenia prawa podatkowego w kontekście ryzyka kreowania okoliczności powodujących powstanie nadpłaty.

Finalna ocena monografii pt. *Stosunki podatkowo – prawne w nadpłacie podatków* wymaga uwzględnienia i zważenia sformułowanych uwag krytycznych oraz jej walorów. Ocenę pracy obniża przede wszystkim brak literalnie i precyzyjnie wskazanej we wstępie tezy badawczej oraz mało precyzyjne, a miejscami również pobieżne wnioski, zwłaszcza *de lege ferenda*. O ostatecznej, ogólnej pozytywnej ocenie monografii przesądzają (przeważające nad wskazanymi wadami): naukowe, oryginalne i twórcze podejście do ważnej instytucji z zakresu ogólnego prawa podatkowego, jaką jest nadpłata podatku; podejście do tej instytucji zakładające potrzebę jej analizy z punktu widzenia stosunku prawnego łączącego podmiot uprawniony i zobowiązany z tytułu nadpłaty (tj. aplikacja koncepcji stosunku prawnego do relacji kształtowanych nadpłata); odniesienie stosunku prawnego nadpłaty do podatkowego stosunku zobowiązaniowego, uporządkowanie aktualnych poglądów literatury i orzecznictwa w przedmiocie nadpłaty, sformułowanie postulatów, które mogą (po ich gruntownym doprecyzowaniu) okazać się inspirujące w procesie zmian prawodawczych. Powyższe pozwala stwierdzić, że przedmiotowa monografia spełnia podstawowe kryteria pracy stanowiącej znaczny wkład w rozwój prawa podatkowego.

Reasumując, monografia pt. *Stosunki podatkowo – prawne w nadpłacie podatków* jako element dorobku dr. Adama Drozdka stanowi znaczny wkład w rozwój prawa podatkowego.

4. Ocena aktywności naukowej dr. Adama Drozdka

Dr Adam Drozdek w całym okresie swojej aktywności naukowej był i jest związany w różnym charakterze z kilkoma uczelniami (Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytetem Ekonomicznym w Krakowie oraz Państwową Wyższą Szkołą Zawodową im. Rotmistrza Witolda Pileckiego w Oświęcimiu). Podejmował współpracę – głównie

7

polegającą na wygłoszeniu wykładów i referatów – z innymi uczelniami (np. Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. W. Korfańskiego w Katowicach). Brał również udział (w tym czynny, z wygłoszeniem referatu) w konferencjach naukowych (krajowych i międzynarodowych) organizowanych przez uczelnie krajowe i zagraniczne, inne jednostki naukowe i inne podmioty. Włączał się w organizację konferencji naukowych, w tym międzynarodowej, oraz w inne przedsięwzięcia, np. udział w Małopolskiej Nocy Naukowców. Współpracuje jako recenzent z redakcją czasopisma naukowego i z wydawnictwem. Jest również członkiem 4 organizacji naukowych. W związku z powyższym, stwierdzam że Habilitant wykazuje istotną aktywność naukową, która bez wątpienia związana jest z więcej niż jedną uczelnią (instytucją naukową).

5. Konkluzja

Na podstawie art. 221 ust. 8 i art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednolity Dz.U. z 2021 r. poz.478 z dnia 16.03.2021 r.) stwierdzam, że dr Adam Drozdek spełnia warunki wymienione w powołanych przepisach i wnioskuję o dopuszczenie go do dalszych stadiów postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

29.06.2021r.
Dobrońca Adam